

VOORTOETS INRICHTING WEITEVEEN

PROLANDER

9 juli 2015
078432833:B - Definitief
C01022.100373.0100

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding.....	3
1.2	Doel.....	3
1.3	Werkwijze.....	4
1.4	Leeswijzer.....	4
2	Natuurwetgeving	5
2.1	Natuurbeschermingswet 1998.....	5
3	Beschrijving van het plangebied en project	7
3.1	Ligging plangebied.....	7
3.2	Gebiedsbeschrijving.....	8
3.3	Voorgenomen activiteiten en periode van uitvoering.....	15
4	Toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998	19
4.1	Natura 2000-gebied Bargerveen.....	19
4.2	Instandhoudingsdoelen.....	19
4.3	Aanwezigheid instandhoudingsdoelen binnen het plangebied.....	20
4.4	Mogelijke effecten.....	21
4.5	Beoordeling effecten.....	23
5	Conclusies en vervolgstappen	29
Bijlage 1	Bronnen	31
Bijlage 2	Maatregelenkaart	33

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING

De Bestuurscommissie Bargerveen-Schoonebeek is verantwoordelijk voor het realiseren van het hydrologisch herstel van het Bargerveen. In het kader daarvan is een groot aantal maatregelen geformuleerd, die de komende jaren zullen worden uitgevoerd. Eén deelproject is het Inrichtingsplan Weiteveen, waar een hydrologische bufferzone wordt aangelegd langs de rand van het Bargerveen en maatregelen worden genomen in het Bargerveen zelf om de wateroverlast in het dorp Weiteveen weg te nemen en verdere verdroging van het aangrenzend veen tegen te gaan. In de bufferzone wordt, naast maatregelen om de hydrologie op orde te brengen, een schaapskooi/koestal gebouwd om de schapen en koeien die nu vrij loslopen in het Bargerveen 's nachts op stal te houden om zo een groot deel van de mest op te vangen. Ook worden aan de schaapskooi verbonden recreatieve maatregelen genomen om 'rondje Weiteveen' te kunnen lopen om recreatie te zoneren. Hiervoor wordt een bestaand wandelpad dat deels al door het Bargerveen loopt, verlengd.

De hydrologische maatregelen in het Bargerveen zelf bestaan voor een groot deel uit de aanleg van leemruggen. Vanwege het beschikbaar komen van leem bestond de wens de leemruggen eerder aan te leggen dan de rest van de inrichting. Daarom is voor de aanleg van de leemruggen een aparte Voortoets opgesteld (Voortoets Leemruggen Weiteveen, Bargerveen Arcadis 10 april 2015).

De aanleg van de bufferzone met de schaapskooi zijn, net als de aanleg van de leemruggen, als herstelmaatregelen opgenomen in het Natura 2000-beheerplan Bargerveen en hebben in het kader van de PAS als doel het robuuster maken van het systeem zodat de effecten van stikstofdepositie kleiner worden. In het beheerplan staat opgenomen dat de herstelmaatregelen vergunningsvrij zijn in het kader van de Natuurbeschermingswet nadat het beheerplan formeel is vastgesteld en de PAS-regeling van kracht is. Om vergunningsvrij te blijven dienen deze projecten bij de uitwerking wel binnen de kaders van dit beheerplan te blijven. Van de vergunningsvrije maatregelen moet gelet op de Zorgplicht worden bepaald of er onbedoeld sprake is van mogelijke significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het betreffende Natura 2000-gebied (in dit geval Bargerveen). De maatregelen in het kader van recreatie staan los van het Natura 2000-beheerplan en zijn daarmee niet-vergunningsvrij. Deze maatregelen dienen getoetst te worden aan de Natuurbeschermingswet.

Voor deze toetsing wordt uitgegaan van een inwerkingtreding van de PAS regeling op 1 juli 2015 en vaststelling van het beheerplan Bargerveen in december 2015 voorafgaand aan de uitvoering.

1.2 DOEL

Toetsing vergunning – en niet-vergunningsvrijemaatregelen aan de Natuurbeschermingswet Vergunningsvrije maatregelen

Door middel van deze Voortoets wordt, vooruitlopend op het van kracht worden van de PAS, getoetst of de inrichting van de bufferzone met schaapskooi (zowel aanleg als gebruik) mogelijk leiden tot onbedoelde significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het Bargerveen. Hierbij wordt

het uitgangspunt gehanteerd dat de maatregelen binnen de kaders van het beheerplan passen. Gedeputeerde Staten zijn wettelijk verplicht te zorgen voor een tijdige uitvoering van de herstelmaatregelen opgenomen in de beheerplannen. Daarom gaan we er in eerste instantie van uit dat een toetsing van de herstelmaatregelen in de vorm van een Voortoets aan de Natuurbeschermingswet 1998 voldoende is om de vergunningsvrije herstelmaatregelen uit te mogen voeren.

Niet-vergunningsvrije maatregelen

Voor de maatregelen in het kader van recreatie wordt in deze Voortoets bepaald of er mogelijk sprake is van significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied Bargerveen.

1.3 WERKWIJZE

Kwalitatieve toetsing van de inrichtingsmaatregelen m.b.t. stikstof

In de Voortoets Leemruggen Weiteveen, Bargerveen (Arcadis 2015) is de aanleg van de Leemruggen in kwalitatief getoetst m.b.t. de effecten van stikstof. Het gaat hier namelijk om een tijdelijke kleine toename van stikstof door toedoen van de aanleg van een vergunningsvrije maatregel opgenomen in het Natura 2000-beheerplan. Bevoegd gezag heeft de toetsing van de leemruggen inmiddels goedgekeurd. Op basis hiervan worden ook voor de verdere aanlegfase van de inrichting de effecten door stikstof kwalitatief getoetst, omdat het in hoofdzaak om vergunningsvrije maatregelen gaat van vergelijkbare omvang.

Toetsing in het kader van een plan en project

Omdat met de bouw van de schaapskooi/koestal een bestemmingsplanwijziging aan de orde is, wordt naast het project (in het kader van een eventuele vergunning) ook het plan getoetst. Een belangrijke voorwaarde hiervoor is dat de maximale ruimte die het bestemmingsplan toestaat ook in gebruik wordt genomen door het project Inrichting Weiteveen zoals die uitgevoerd gaat worden.

1.4 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 komt de wetgeving aan de orde met betrekking tot het plangebied. Hoofdstuk 3 gaat in op de huidige en toekomstige situatie in het plangebied. Hoofdstuk 4 beschrijft de effecten van het project op de instandhoudingsdoelen van het Bargerveen. Hoofdstuk 5 geeft de conclusies en aanbevelingen weer.

2 Natuurwetgeving

De juridische bescherming van de Nederlandse natuur is in hoofdlijn geregeld via twee sporen. De soortenbescherming, welke landelijk is geregeld onder de Flora- en faunawet en de gebiedsbescherming waarbinnen de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur de belangrijke kaders zijn. In de onderstaande paragraaf wordt nader ingegaan op de wettelijke en beleidsmatige kaders voor natuurbescherming, die relevant zijn voor dit project.

2.1 NATUURBESCHERMINGSWET 1998

Het plangebied valt voor een deel binnen het Natura 2000-gebied Bargerveen. Het plan dient daarom te worden getoetst aan de Natuurbeschermingswet voor het Natura 2000-Bargerveen.

Natura 2000-gebieden

Toetsing van een project (artikel 19 d)

Voor de Natura 2000-gebieden gelden instandhoudingsdoelen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat in het kader van artikel 19 d deze instandhoudingsdoelen niet in gevaar mogen worden gebracht. Om dit toetsbaar te maken, kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen die gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden zouden kunnen hebben, een vergunningplicht. Bij de toetsing wordt ook cumulatie in ogenschouw genomen als negatieve effecten op voorhand niet kunnen worden uitgesloten. Een vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelen van het gebied niet in gevaar worden gebracht. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen mogen redenen van economische aard alleen gebruikt worden na toetsing door de Europese Commissie.

Toetsing van een plan (artikel 19 j)

Omdat de inrichting gemoeid gaat met een bestemmingsplanwijziging is toetsing en beoordeling van de (mogelijke) effecten op Natura 2000-gebieden conform respectievelijk artikel 19j1 van de Natuurbeschermingswet 1998 voor de ontwikkelingen op het niveau van het bestemmingsplan aan de orde. Dit bestaat uit een verkenning van de kans (het risico) dat het voorgenomen beleid binnen de randvoorwaarden van de Natuurbeschermingswet (niet) uitvoerbaar is. Daarbij worden de mogelijke effecten van verschillende planonderdelen getoetst en beoordeeld aan de specifieke instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden, afhankelijk van de reikwijdte van de effecten en de gevoeligheid van de natuurwaarden.

Vergunningsvrije en niet-vergunningsvrije maatregelen

In het beheerplan Bargerveen is opgenomen dat voor projecten die nodig zijn voor het beheer van Natura-2000 geen vergunningplicht bestaat op grond van de Nbw 1998. Deze projecten volgen uit de in het beheerplan beschreven maatregelen. Om vergunningsvrij te blijven, dienen deze projecten bij de uitwerking wel binnen de kaders van dit beheerplan te blijven. Gelet op de zorgplicht (artikel 19.1 Nbw 1998) zal echter ook bij dit soort projecten altijd kritisch bekeken moeten worden of er onbedoeld geen negatieve effecten op een deel van de aangewezen habitattypen (inclusief bijbehorende typische soorten) of aangewezen vogeldoelstellingen ontstaan (bron: Natuurbeheerplan Bargerveen).

Van de niet-vergunningsvrije maatregelen worden alle mogelijke effecten op instandhoudingsdoelen getoetst aan de Natuurbeschermingswet.

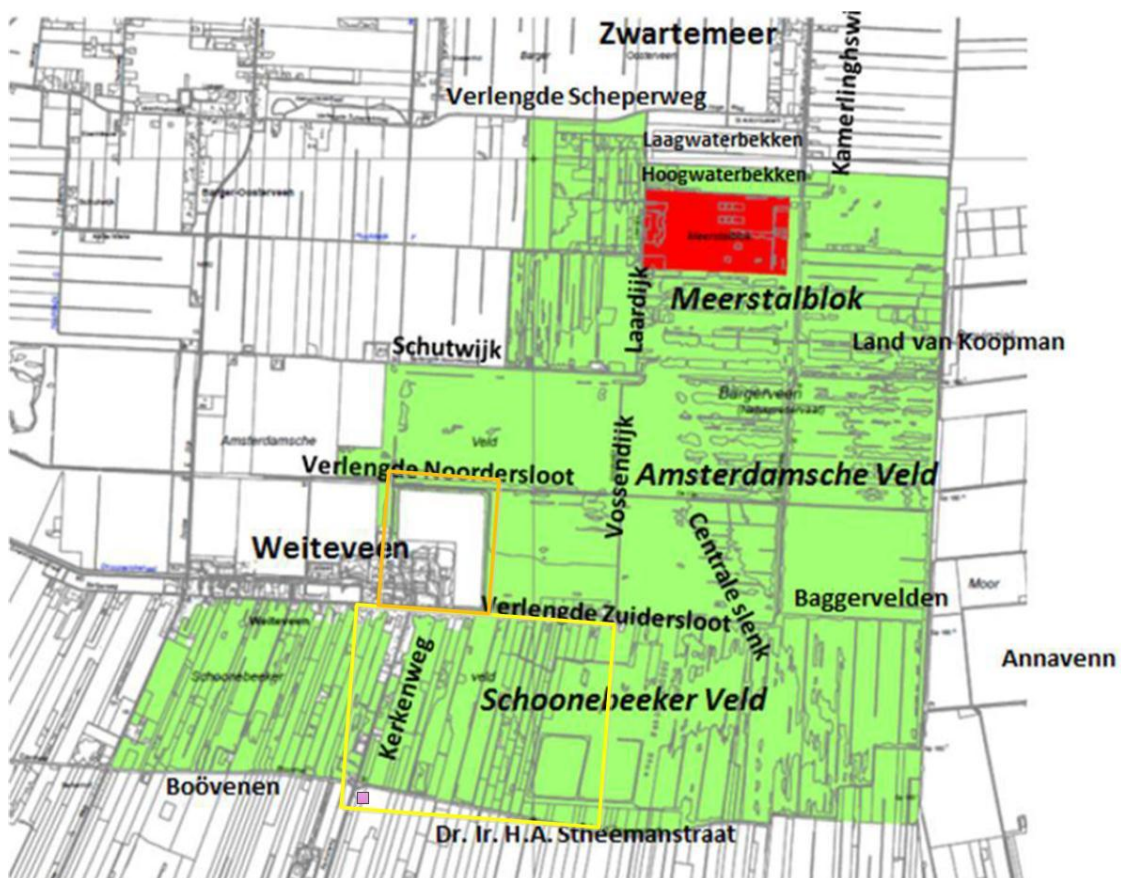
3

Beschrijving van het plangebied en project

3.1 LIGGING PLANGEBIED

Het plangebied is gelegen in de gemeente Emmen in het zuidoosten van de provincie Drenthe ten noorden en zuiden van het dorp Weiteveen. Een deel van het plangebied valt binnen het Natura 2000-gebied Bargerveen (zie Afbeelding 1). Het plangebied bestaat uit twee deelgebieden:

- De Laars van Griendtsveen (oranje gemarkeerd).
- Het gebied ten zuiden van de weg Zuidersloot (geel gemarkeerd).

Afbeelding 1: Deelgebied Laars van Griendtsveen is oranje gemarkeerd en deelgebied Zuidelijke leemruggen Weiteveen is geel gemarkeerd. Het Natura 2000-gebied Bargerveen is groen gemarkeerd. (Rood gemarkeerd: met het Natura 2000-gebied samenvallende Beschermd Natuurmonument) Bron: *Beheerplan Bargerveen, definitief*.

3.2 GEBIEDSBESCHRIJVING

Bargerveen algemeen

Het Bargerveen is het grootste van de hoogveenrestanten van ons land. Het behoorde tot het ooit zeer uitgestrekte Bourtangerveen op de grens van Nederland en Duitsland. Het gebied bestaat grotendeels uit vlakten van meer of minder afgegraven hoogveen.

Waar het veen tot dicht aan de minerale ondergrond is verwijderd, zijn na vernatting grote plassen ontstaan, de zogeheten 'baggervelden'. Andere delen zijn in gebruik geweest voor boekweitbrandcultuur. In het noordelijke deel van het gebied, het Meerstalblok, komen zo'n 10 'meerstallen' voor op de onvergraven en weinig vergraven terreinen. Dit zijn voormalige veenmeertjes welke kenmerkend waren voor het centrum van de meest ontwikkelde hoogveencomplexen. Een groot deel van het Bargerveen is door grootschalige industriële vervening en vervolgens vernatting omgevormd tot een water-, insecten- en vogelrijk landschap. De omgeving is volledig ontgonnen en in gebruik als landbouwgebied.

In het recente verleden zijn veel waterhuishoudkundige maatregelen uitgevoerd om het herstel van het hoogveen mogelijk te maken, veelal met succes. Aan de noordzijde zijn recent zowel een hoogwaterbekken als een laagwaterbekken ingericht, waardoor zich hier nu grote plassen open water hebben gevormd.

Vrij grote gebiedsdelen zijn door langdurig gebruik met lichte drainage omgevormd tot schraal grasland (bovenveengraslanden: een type dat alleen in het Bargerveen voorkomt).

Mede door de grote variatie aan biotopen en de gradiënt naar de Hondsrug herbergt het Bargerveen een aantal zeer zeldzame planten en dieren. Het gebied is een van de belangrijkste plaatsen waar nog actief (levend) hoogveen voorkomt en bovendien één van de twee gebieden waar heischraal grasland voorkomt in een samenstelling die typerend is voor de bovenveengraslanden (de andere plek is het veenrestant in het nabijgelegen Oosterbos).

Het Bargerveen is verder een bijzonder belangrijk broedgebied voor vogels van gevarieerd halfopen landschap met kleinschalige waterpartijen, zoals geoorde fuut, porseleinhoen, nachtzwaluw, blauwborst, paapje, roodborsttapuit en grauwe klauwier. Tussen 1985 en 2000 broedde meer dan de helft van de Nederlandse grauwe klauwieren in het Bargerveen (nu ongeveer 15%) en het is één van de weinige gebieden buiten de Waddeneilanden waar blauwe kiekendief en velduil af en toe broeden. Het gebied is ten slotte tevens van grote betekenis als slaapplek voor toendrarietganzen.

Plangebied

Onderstaand de gebiedsbeschrijving van het plangebied waarbij beide deelgebieden apart beschreven zijn. De Laars van Griendtsveen (bufferzone) ligt voor het merendeel buiten maar grenzend aan het Natura 2000-gebied Bargerveen (oranje gemarkeerd in Afbeelding 1). De houtwal met aangrenzende watergang ten noorden en oosten van de laars valt wel binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied.

Het deelgebied ten zuiden van de weg Zuidersloot ligt binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied (geel gemarkeerd in Afbeelding 1).

Laars van Griendtsveen

Onderstaand is het deelgebied Laars van Griendtsveen van noord naar zuid beschreven.

- Het noordelijke deel van de Laars van Griendtsveen bestaat uit een houtwal van ongeveer 700 m lang met daartussen een watergang (afwatering). De houtwal bestaat uit begroeiing van voornamelijk berk en eik. De houtwal bestaat uit relatief grote bomen, gemiddeld tot 20 m hoog. De houtwalvegetatie is gelegen op wallen. Het water is afwatering van het veen en aangrenzend landbouwperceel. De oevers van de watergang zijn steil en worden intensief beheerd. De oevervegetatie bestaat uit voedselrijk grasland (zie Foto 1).

Foto 1: Houtwal met bomen en afwateringssloot.

- De laars van Griendtsveen bestaat op dit moment uit bemest bouwland (zie Foto 2).

Foto 2: Bouwland Laars van Griendtsveen.

- Het bouwland wordt aan de westkant begrensd door een voedselrijke sloot. De sloot is begroeid met opslag van berk en wilg, met riet, pitrus en grassen (zie Foto's 3 en 4).

Foto 3

Foto 4

Tabel 1: Foto's 3 en 4: Westelijk gelegen watergang.

- Aan de oostkant van de Laars ligt een houtwal, met daarnaast een waterloop. De houtwal bestaat uit jonge berken opslag met eiken met een hoogte van ongeveer 10-15 m en is ongeveer 900 m lang. De houtwalvegetatie is gelegen op wallen. De waterloop vormt afwatering van het heideterrein dat ten zuiden ligt van de Zuidersloot. De waterloop wordt geregeld geschoond en de oevers worden intensief beheerd (zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**Foto 5).

Foto 5: Oostelijk gelegen houtwal met watergang.

- Het open landbouwgebied van de Laars van Griendtsveen wordt gescheiden van het dorp Weiteveen door een bos (zie Tabel 2). Het betreffende bos bestaat uit relatief jong staken met hoofdzakelijk berk en eik. Door het bos lopen paden (zie Foto 7) en in het bosgebied liggen verschillende wallen (zie Foto 8). De bodemvegetatie is slecht ontwikkeld en bestaat hoofdzakelijk uit grassen, braam en enkele hulst struiken.
- Ter hoogte van de noordoosthoek van het bosperceel ligt een heideterreintje dat voornamelijk bestaat uit struikheide met op de nattere delen dophei (zie Foto 9).

<p>Foto 6</p>	<p>Foto 7</p>
<p>Foto 8</p>	<p>Foto 9</p>

Tabel 2: Foto's 6-9 geven een beeld van het bos tussen het dorp Weiteveen en het landbouwperceel.

- Aan de zuidkant van de Laars van Griendtsveen, tussen het agrarisch perceel en de weg ligt een houtwal en watergang. De houtwal is ongeveer 750 m lang en enkele meters breed. De watergang wordt geregeld geschoond en staat zomers geregeld droog (zie Tabel 3, Foto 10 en Foto 11).

Tabel 3: Foto's 9 en 10, houtwal met watergang tussen landbouwperceel en de weg Zuidersloot.

Gebied ten zuiden van de Zuidersloot

Het plangebied vanaf de Zuidersloot wordt aangeduid als slagenlandschap met bloemrijke graslanden en bovenveense graslanden (onderdeel van prioritair habitattypen heischrale graslanden). Het is ontstaan door het ontginnen van het hoogveen. Deze ontginning is in verschillende fasen uitgevoerd en abrupt afgebroken waardoor er per perceel grote verschillen zitten in de mate waarin het veen is afgegraven. Hierdoor zijn verschillen in de hoogte van het maaiveld ontstaan tot meer dan een meter evenals verschillen in bodemstructuur. Dit op zijn beurt heeft grote gevolgen voor de waterhuishouding. Het verschil in veenafraving heeft geleid tot een mozaïsch van vegetatietypen met daartussen houtwallen en kleine bospercelen. Enkele percelen ter hoogte van het dorp waren tot voor kort regulier als landbouwperceel in gebruik. Op de overige percelen vindt gereguleerde begrazing plaats met schapen en koeien in het kader van de natuurdoelstelling.

Tabel 4: Impressie van de verschillende percelen met matig ontwikkelde vegetaties door verdroging en voedselrijkdom. De percelen zijn gescheiden door boomsingels.

Door de huidige ontwatering, verdere inklinking en nog recente bemesting van percelen nabij Weiteveen zijn de vegetaties van matig tot slechte kwaliteit. De stukken met daarop nog een relatief dikke laag veen hebben te maken met sterke verdroging en oxidatie. Percelen die dieper zijn afgegraven hebben te maken met een overschot aan water in natte perioden. Het gebied watert nu af naar het noorden, in de richting van het lintdorp Weiteveen, hetgeen voor wateroverlast zorgt bij de woningen. Maatregelen om wateroverlast ter hoogte van de woningen tegen te gaan, zoals greppels en sloten, zorgt voor steeds verdere inklinking van het plangebied. Hieronder volgt een beschrijving van de verschillende vegetatietypen.

Vochtige heide

Verspreid door het plangebied komen percelen met dopheide voor. Daar waar verdroging nog niet ernstig is, groeit veenpluis. In het zuidelijke deel van het plangebied, waar de invloedssfeer van ontwatering van het dorp Weiteveen kleiner is, komen ook eenarig wollegras, kleine zonnedauw en op enkele locaties ronde zonnedauw voor. Verspreid door het plangebied, op plekken waar het genoeg vochtig blijft, groeien veenmossen. In het plangebied bevinden zich geen groeiplaatsen van klokjesgentiaan, omdat de leemlaag te diep ligt.

Hoogveen

In het meest zuidelijke deel van het plangebied, bevindt zich nog een (klein) deel hoogveen met begroeiing van veenmos met veenpluis.

De verdroogde stukken van het plangebied kenmerken zich door een sterke vergrassing van pijpenstrootje. Tevens groeit er in de vegetatie naast dop- ook struikheide. Aan de randen komt ook braam opzetten.

Bemest en beweid grasland

Tegen het dorp Weiteveen aan liggen percelen met een recent agrarisch gebruik en zijn bemest tot zwaar bemest. De vegetatie bestaat hierbij uit enkele soorten productieve grassen (Engels raaigras). In de nattere delen is op enkele plekken pitrus sterk opgekomen, waardoor de vegetatie uit pitrus met enkele soorten grassen bestaat.

Heischrale graslanden

Op de overgang tussen heidevegetatie en grasland bevinden zich matig ontwikkelde heischrale graslanden, met verschillende soorten grassen, waaronder ook pijpenstrootje, mos (geen veenmos), (pit)rus, vingerhoedskruid en kale jonker.

Boomsingels, houtwallen en bospercelen

Verspreid door het plangebied komen kleine bospercelen voor. Houtwallen en singels staan op de grens tussen de verschillende percelen. In grootte variërend van enkele meters tot enkele honderden meters. De houtwallen bestaan voornamelijk uit berk en eik. De meeste houtwallen zijn dusdanig ontwikkeld dat het voor het merendeel om bomenrijen gaat met weinig tot geen onderbegroeiing. Staatsbosbeheer is momenteel bezig met een omvormingsbeleid waarbij structuurrijke gevarieerde korte houtwallen ontstaan verspreid door het gebied van maximaal 5 meter hoog (ontwikkeling broedgebied grauwe klauwier).

Open water

In het zuidelijke deel van het gebied ligt een open water. Dit is een kunstmatig aangelegd meer (waterbak) met als doel de ontwikkeling van veenmossen te stimuleren. Vanwege de ongunstige dimensionering (steile oevers en een diepte van 60-80 cm) is de waterbak niet functioneel. In het midden van de waterbak groeit geen vegetatie. Aan de oevers komen beperkt veenmossen voor. De veenmosontwikkeling buiten de gegraven waterbak verloopt veel beter.

Watergangen en sloten

Het karakter van de sloten en watergangen is afhankelijk van het landgebruik van de aanliggende percelen. Veel sloten hebben een lage waterstand en vallen in droge perioden droog. Sloten aangrenzend aan bemeste percelen zijn zeer voedselrijk. Enkele sloten zijn begroeid met kroos.

Kades

Door heel Bargerveen ligt ca. 50 km aan kades. Ook in het zuidelijke deel van het plangebied komen kades voor, ter hoogte van het aangelegde open water. Op deze kade groeit struikheide.

Foto 16

Foto 17

Foto 18

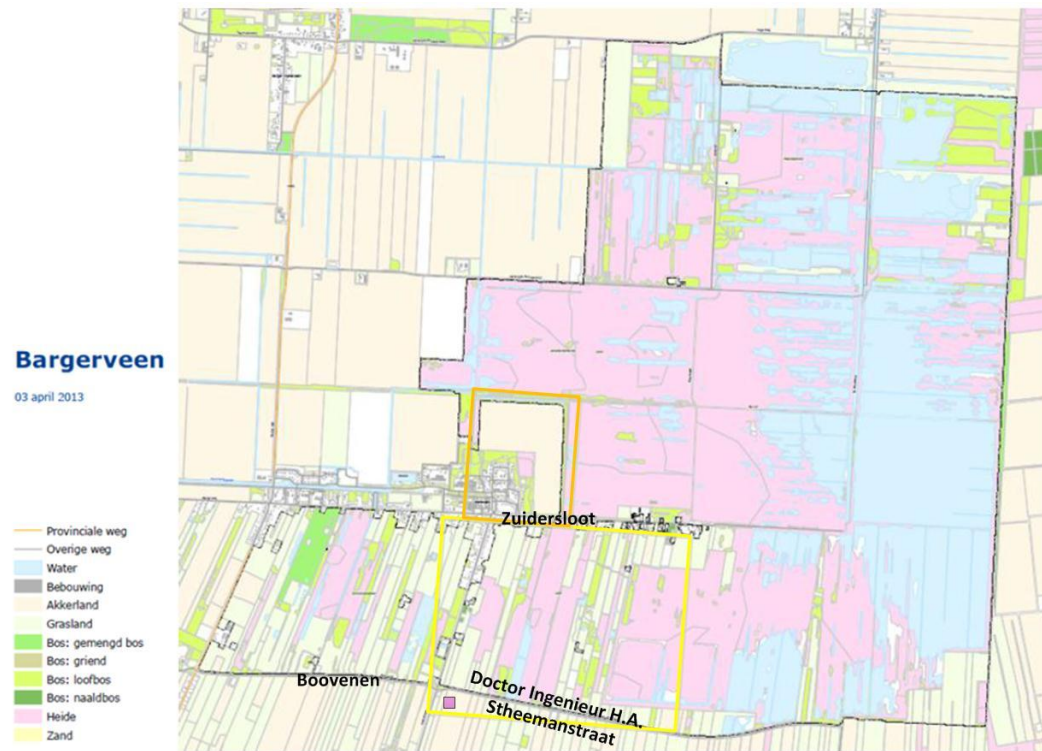

Foto 19

Tabel 5: Foto 16: Voedselrijke watergang met kroos, Foto's 17 en 18: hoogteverschillen door ontginning en inklinking, Foto 19: gegraven waterbak met leemkade begroeid met struikheide.

Afbeelding 2 geeft het huidig grondgebruik ter hoogte van het plangebied weer.

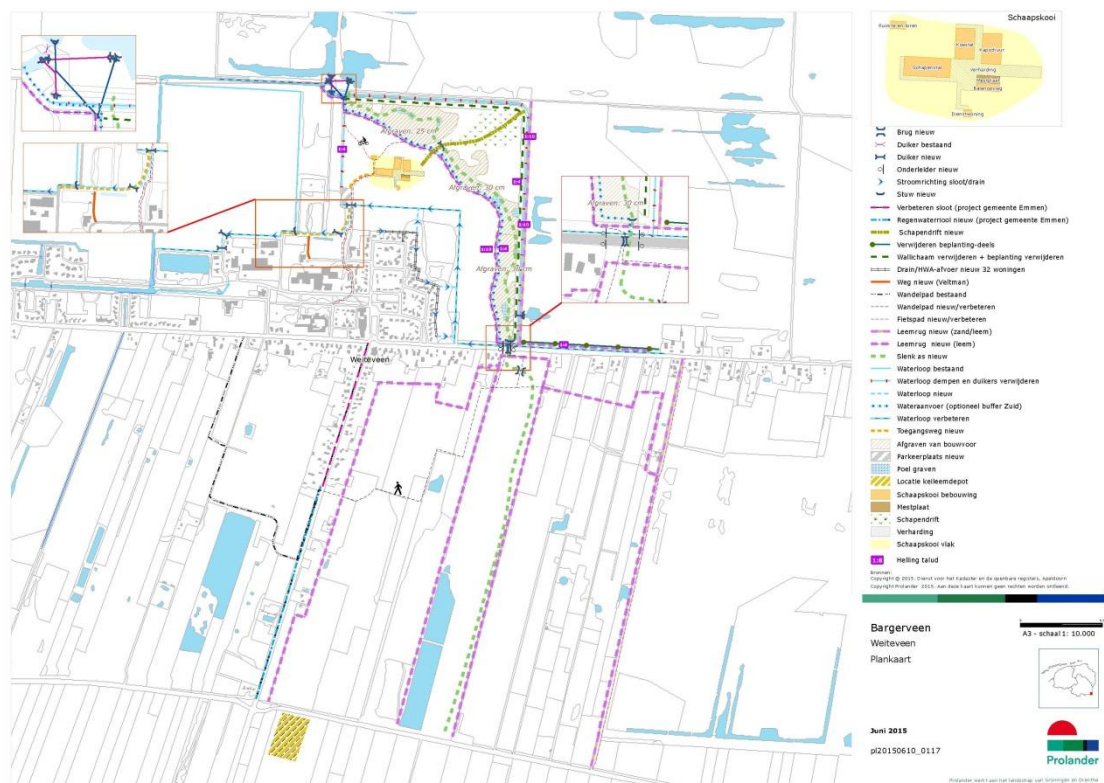

Afbeelding 2: Grondgebruik van het Natura 2000-gebied Bargerveen. Bron ondergrond: Beheerplan Bargerveen, maart 2014.

3.3 VOORGENOMEN ACTIVITEITEN EN PERIODE VAN UITVOERING

Locatie en dimensies inrichtingsmaatregelen

Afbeelding 3 geeft de inrichtingsmaatregelen weer. De aanleg van de leemruggen ten zuiden van de Zuidersloot (paars gemarkeerd) zijn reeds getoetst en vallen buiten deze Voortoets.

Afbeelding 3: Inrichtingsmaatregelen plangebied. De aanleg van de leemruggen ten zuiden van de Zuidersloot (paars gemarkeerd) vallen buiten deze Voortoets.

Maatregelen Laars van Griendtsveen

Bij de inrichting van de Laars vinden de volgende werkzaamheden plaats:

- Dempen waterloop ten noorden en oosten van de Laars.
- Kappen van bomenrijen ten noorden en oosten van de Laars.
- Deels kappen van bos grenzend aan Weiteveen ten behoeve van aanleg parkeerplaats en toegangsweg naar schaapskooi.
- Kappen van de bomenrij aan de noordzijde weg Zuidersloot (zie Afbeelding 3, paarse stippellijn parallel aan Zuidersloot).
- Aanleg schaapskooi/koestal inclusief toegangsweg en parkeerplaats.
- Aanleg horecagelegenheid bij schaapskooi.
- Aanleg klinkerbestrating.
- Aanbrengen van een leemrug dwars over de Laars.
- Het door de leemrug afgescheiden noordoostelijk deel van de Laars wordt ingericht als natte bufferzone, waarin een ondiepe slenk wordt aangebracht en poelen worden gerealiseerd.
- In het door de leemrug afgescheiden droge zuidwestelijke deel van de Laars wordt een schaapskooi/koestal gerealiseerd met een drift richting Bargerveen.
- In het droge deel van de Laars wordt een wandelroute aangelegd dat aansluit op deelgebied Zuidelijke leemruggen Weiteveen. Tevens komt er een deel van een fietsroute vanuit Weiteveen te liggen.

Maatregelen deelgebied ten zuiden van Zuidersloot

Bij de aanleg van de leemruggen vinden de volgende werkzaamheden plaats:

- Aanleg van een ondiepe slenk die verbonden is met de te graven slenk door de Laars. De slenk door de Laars verbindt hiermee het Bargerveen ten noorden en ten zuiden van de Laars om zo verdroging tegen te gaan door toevoer van gebiedseigen water in noord-zuidelijke richting.
- Vernieuwing bestaand fietspad.
- Door het deelgebied wordt een wandelroute aangelegd dat aansluit op de Laars om recreatie te concentreren.

Planning project

De planning van de werkzaamheden is als volgt.

Laars van Griendtsveen

- Graafwerkzaamheden bufferzone: zomer 2016 tot december 2017.
- Basisconstructie (heien) schaapskooi/koestal: augustus 2016 t/m februari 2017 en augustus-december 2017.
- Overige bouwwerkzaamheden schaapskooi/koestal: zomer 2016 tot december 2017.
- Aanleg klinkerbestrating: augustus 2016 t/m februari 2017 en augustus-december 2017.

Deelgebied ten zuiden van Zuidersloot

- Inrichtingsmaatregelen (graafwerkzaamheden): augustus 2016 tot december 2017.

4

Toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998

4.1 NATURA 2000-GEBIED BARGERVEEN

Het Bargerveen is aangewezen als een Natura 2000-gebied. De aanwijzing geldt als een Habitatrictlijngebied, Vogelrichtlijngebied en als een Beschermd Natuurmonument. Het gebied wordt beheerd door Staatsbosbeheer en is circa 2.096 hectare groot.

4.2 INSTANDHOUDINGSDOELEN

De instandhoudingsdoelstellingen zijn samengevat in Tabel 6.

		Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren
Habitattypen					
H6230	*Heischrale graslanden	=	=		
H7110A	*Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	>	>		
H7120	Herstellende hoogvenen	= (<)	>		
Broedvogels					
A008	Geoorde fuut	=	=		95
A082	Blauwe kiekendief	=	=		1
A119	Porseleinhoen	=	=		15
A153	Watersnip	=	=		16
A222	Velduil	=	=		1
A224	Nachtzwaluw	=	=		30
A272	Blauwborst	=	=		150
A275	Paapje	>	>		30
A276	Roodborsttapuit	=	=		90
A338	Grauwe klauwier	>	>		100
Niet-broedvogels					
A037	Kleine zwaan	=	=	130	
A039	Toendrarietgans	=	=	17.600	

Tabel 6: Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Bargerveen.

=: behoudsdoelstelling; >: verbeterdoelstelling; = (<) achteruitgang ten gunste van ander habitatype of soort toegestaan

*: prioritair habitatype

4.3 AANWEZIGHEID INSTANDHOUDINGSDOELEN BINNEN HET PLANGEBIED

Habitattypen

Op de kaart (Afbeelding 4) zijn de verschillende habitattypen van het Bargerveen in en rond het plangebied weergegeven. Delen van het plangebied behoren tot de habitattypen 'herstellend hoogveen' en 'heischrale graslanden'. In de andere delen ontbreken beschermde habitattypen.

Afbeelding 4: Habitattypenkaart Bargerveen (Provincie Drenthe, 2014).

H7120 Herstellende hoogvenen

Het overgrote deel van het Natura 2000-gebied Bargerveen, 1.519 ha, bestaat uit het habitatype herstellend hoogveen. Uit een recent uitgevoerde habitatkartering (Janssen et al, 2013) is gebleken dat de locaties met herstellende hoogvenen zoals op de habitatypenkaart is weergegeven, zijn te herstellen. Een andere conclusie van dit onderzoek is dat de kwaliteit van het habitatype herstellende hoogvenen, door de reeds uitgevoerde vernattingsmaatregelen, is toegenomen. Deze conclusie wordt ook onderschreven door de terreinbeheerders van het Bargerveen. Tevens zijn van het habitatype veel typische soorten aanwezig (Beheerplan, 2014).

H6230 Heischrale graslanden

Het habitatype, 1,24 hectare, komt in het Bargerveen vanouds voor op als grasland gebruikte veengronden en is relatief soortenrijk. Het voorkomen op veen van dit habitatype is bijzonder en de soortensamenstelling is van bijzondere kwaliteit. De grootste oppervlakte ligt in aaneengesloten complexen. In het plangebied zelf komt het in kleine oppervlakten voor. De heischrale graslanden in het Bargerveen staan onder druk. De heischrale graslanden worden bedreigd door verdroging, vermesting en verzuring. Maar ook door vernatting door de hydrologische herstelmaatregelen staan de heischrale graslanden onder druk. De graslanden kunnen hierdoor te nat worden.

Broedvogels

Voor instandhoudingsdoelen broedvogels van het Bargerveen, geldt voor paapje en grauwe klauwier een uitbreidingsdoelstelling voor het areaal en/of een verbeterdoelstelling voor de kwaliteit van het leefgebied. Voor de overige broedvogels geldt een behoudsdoelstelling, zowel voor omvang als kwaliteit (zie Tabel 6). Uit de inventarisatiegegevens (NDFF, SOVON 2010 t/m 2014) blijken de volgende broedvogels gebruik te maken van het deel van het plangebied dat onderdeel uitmaakt van het Natura 2000-gebied Bargerveen: blauwborst, watersnip, grauwe klauwier, nachtzwaluw, paapje, roodborsttapuit en blauwe kiekendief. Van paapje zijn de broedaantallen de laatste jaren laag en na enkele jaren van afwezigheid hebben in 2014 weer enkele paren gebroed in dit deel van het plangebied. Het deel van het plangebied buiten het Natura 2000 gebied (Laars van Griendtsveen) is, met uitzondering van het heideterreintje ter hoogte van de noordoosthoek van het bosperceel grenzend aan het dorp Weiteveen, niet geschikt als broedgebied van broedvogels van het Bargerveen (instandhoudingsdoelen).

Niet-broedvogels

Voor de niet-broedvogels, zowel kleine zwaan als toendrarietgans, geldt een behoudsdoelstelling, zowel voor omvang als kwaliteit (zie Tabel 6). Het Bargerveen heeft voor de kleine zwaan en toendrarietgans met name een functie als slaappleaats (bron: beheerplan Bargerveen). De soorten maken gebruik van het grotere open water in het oostelijk deel het Bargerveen. Het plangebied zelf vormt geen slaappleaats voor beide soorten. De Laars van Griendtsveen heeft geen functie als foerageergebied.

4.4 MOGELIJKE EFFECTEN

Hieronder is weergegeven op welke wijze de maatregelen beschreven in paragraaf 3.3 mogelijk invloed uitoefenen op beschermde natuurwaarden, tot welke veranderingen zij kunnen leiden en welke ecologische gevolgen dit kan hebben.

Ruimtebeslag

De slenk en het wandelpad worden aangelegd ten zuiden van de weg Zuidersloot, in het Natura 2000-gebied Bargerveen. Hierdoor kan ruimtebeslag op habitatypen optreden. Van het deelgebied Laars van Griendtsveen liggen alleen de houtwallen ten noorden en oosten van de Laars in het Natura 2000-gebied.

Ter hoogte van de houtwallen ligt echter geen habitatype, waardoor hier van oppervlakteverlies geen sprake is.

Veranderingen waterhuishouding

Vernatting, door de aanvoer van gebiedseigen water door de realisatie van de ondiepe slenk, kan invloed hebben op de aanwezigheid, kwaliteit en oppervlakte van beschermde habitatypes. Dit komt omdat habitatypes specifieke eisen stellen aan abiotische omstandigheden, zoals hydrologie, zuurgraad et cetera. Dit verschilt per habitatype.

Verstoring

Aanlegfase

De werkzaamheden in het Natura 2000-gebied Bargerveen zelf vinden volgens de planning plaats in de periode augustus 2016-eind februari 2017 en augustus-december 2017. Hierdoor is verstoring door werkzaamheden in het Natura 2000-gebied niet aan de orde. Ook de aanleg van de basisconstructie van de schaapskooi/koestal (door middel van heien) en de aanleg van de klinkerbestrating (inclusief drilwerkzaamheden) vinden plaats in deze bovengenoemde periode, waardoor verstoring door deze werkzaamheden niet aan de orde is. De graafwerkzaamheden en de overige bouwwerkzaamheden in de Laars van Griendtsveen vinden plaats in de periode zomer 2016-december 2017. Tijdens de graaf- en bouwwerkzaamheden ter hoogte van de laars kan verstoring optreden op het omliggende Natura 2000-gebied door de aanwezigheid van mens en machines. Hierdoor kunnen gevolgen ontstaan op voor verstoring gevoelige vogels. Verstoring door graafmachines is na realisatie niet meer aan de orde.

Verstoring en vertrapping

Gebruiksfase

Verstoring schaapskooi/koestal en wandelpad

Na afloop van de werkzaamheden kan verstoring optreden door het in gebruik zijn van de schaapskooi/koestal en de hieraan gerelateerde recreatie. Het gaat hierbij met name om verstoring door aanwezigheid van mens en dier. Ook ter hoogte van de wandelroute door het Bargerveen kan verstoring optreden door de aanwezigheid van mensen (eventueel met honden). Uit onderzoek is vast komen te staan dat de verstoringafstand afneemt naarmate het gedrag van de verstoringbron beter te voorspellen is. Dit is vooral bij fietsers het geval. De effecten van fietsers zijn naar verwachting minder groot dan door wandelaars en gemotoriseerd verkeer (Krijgsveld et al, 2004). Ook wandelaars, kanoërs en loslopende honden lijken een sterk effect te hebben op broedvogels (Krijgsveld et al, 2004). Voornamelijk tijdens de periode van maart tot oktober/november zullen de effecten het groots zijn vanwege het broedseizoen en de vogeltrek.

Verstoring frequentere inzet gescheperde schaapskudde

Naast recreatie kunnen effecten ontstaan op kwalificerende broedvogels door de gewijzigde methode van inzetten van natuurgrazers (schapen en koeien). Door het frequenter gaan scheperen van de schaapskudde (met honden) kan verstoring optreden door de aanwezigheid van mens en dier. Dit kan een negatief effect hebben op het broedsucces van kwalificerende broedvogels. Omdat kwalificerende niet-broedvogels het Bargerveen alleen gebruiken als slaapplek (waarbij gebruik wordt gemaakt van het open water) zijn effecten op kwalificerende niet-broedvogels door het scheperen van de schaapskudde uitgesloten.

Verzuring/vermesting

Natuurherstelmaatregelen, zoals hoogveenherstel, hebben een grote invloed op de natuurlijke processen binnen een gebied en daarmee op de mate waarin effecten als gevolg van bijdragen aan stikstofdeposities kunnen optreden.

De belangrijkste bronnen van stikstofdepositie zijn industrie, verkeer en landbouw. Ammoniak en stikstofoxiden zijn stikstofverbindingen. Stikstof werkt in de bodem zowel vermistend als verzurend. Stikstof en ook ammoniak komen van nature in bodems en vegetaties voor, maar voornamelijk in lage concentraties. In hoeverre en in welke mate effecten door stikstofdepositie optreden is afhankelijk van lokale factoren zoals de hydrologische conditie en het gevoerde beheer.

Aanlegfase

De uitstoot van uitlaatgassen door grondtransport kan zorgen voor een tijdelijke toename in stikstofdepositie. Bij te hoge en langdurige stikstofdepositie kunnen stikstofgevoelige habitats achteruitgaan in kwaliteit en oppervlakte.

Gebruiksfase

Daarnaast kunnen effecten optreden door het 's nachts op stal zetten van de schapen en koeien die in de huidige situatie permanent in het Bargerveen lopen. In de gebruiksfase kunnen uitlaatgassen van auto's van bezoekers aan de schaapskooi zorgen voor een toename in stikstofdepositie.

Verandering leefgebied

Vernatting kan invloed hebben op de geschiktheid van broedbiotoop voor vogels. Het gaat hierbij niet alleen om de verandering van de broedplaats zelf, maar ook om de verandering in voedselaanbod (beschikbaarheid van prooidieren).

4.5 BEOORDELING EFFECTEN

Ruimtebeslag

Slenk

Door het aanleggen van de slenk door het gehele plangebied (zowel de Laars als het gebied ten zuiden van de Zuidersloot) wordt het Bargerveen ten noorden en ten zuiden van de Laars met elkaar verbonden (zie Afbeelding 3). Hierdoor is toevoer van gebiedseigen natuurwater mogelijk in noord-zuidelijke richting, waardoor verdroging van het deel van het Bargerveen ten zuiden van de Laars (plangebied) tegengegaan kan worden. In combinatie met de aanleg van de leemruggen worden zo goede uitgangspunten gecreëerd voor oppervlaktevergroting, kwaliteitsverbetering (zie ook volgende kopje verandering in waterhuishouding) en het ontstaan van een compleet hoogveenlandschap, zoals bedoeld in de profielbeschrijving van H7110A actieve hoogvenen (landschapsschaal).

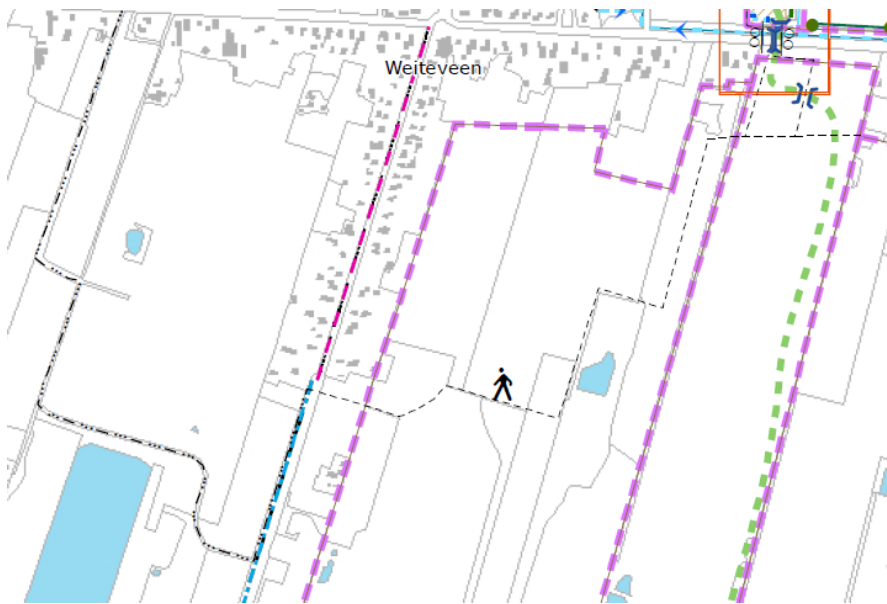
Ter hoogte van het Natura 2000-gebied ten zuiden van de Laars doorsnijdt de slenk het habitatype herstellende hoogvenen. Echter achteruitgang in oppervlak van het habitatype H7120 ten gunste van habitatype actieve hoogvenen, hoogveenlandschap (H7110A) is toegestaan (Ministerie van EZ, 2013). Een negatief effect op de instandhoudingsdoelstelling van het hoogveenhabitattype H7120 is dan ook uitgesloten.

De locatie van de slenk valt niet samen met de aanwezigheid van het habitatype H6230 heischrale graslanden. Negatieve effecten op dit habitatype als gevolg van oppervlakteverlies zijn dan ook uitgesloten.

Wandelpad

In Afbeelding 5 is de uitsnede van de maatregelenkaart met het wandelpad weergegeven. Het wandelpad is opgenomen als vergunningsvrije maatregel in het beheerplan om gewenste zonering in de buurt van de schaapskooi en ten zuiden van Weiteveen te kunnen bewerkstelligen. Het wandelpad ter hoogte van het deelgebied ten zuiden van de Zuidersloot is deels bestaand. Het gaat hierbij om het deel ten westen van Weiteveen. Het grootste deel van het oostelijke deel van het wandelpad loopt over bestaande wegen en kaden. Er treedt beperkt ruimtebeslag op op habitatype H7120 herstellende hoogvenen. De aanleg van de

vergunningsvrije maatregel staat het behalen van de behoudsdoelstelling voor herstellende hoogveenen geenszins in de weg (zie beheerplan). Negatieve effecten zijn uitgesloten.

Afbeelding 5: Wandelpad (zwarte stippellijn) door het Natura 2000-gebied Bargerveen (uitsnede maatregelenkaart).

Verandering in waterhuishouding

Bekend is dat, afhankelijk van de bestaande lokale en regionale hydrologische situatie en de kwaliteit van het veen, herstelmaatregelen zoals vernatting goede herstel mogelijkheden bieden voor hoogveenvorming, ook bij de huidige hoge stikstof achtergronddeposities. Hierbij is de ontwikkeling van een dichte veenmosvegetatie zeer belangrijk. Dit kan worden bereikt door het creëren van stabiele hoge waterstanden door aanleg van bufferzones, het aanleggen van dammen en compartimenten en/of het dempen van diepe watergangen (Kros et al., 2008; www.natuurkennis.nl). In dit project wordt dit gedaan door middel van de aanleg van leemruggen en de toevoer van gebiedseigen water door middel van de geul. Door de combinatie van leemruggen en de geul kan ook in droge zomers voldoende water kan worden vastgehouden om te grote wegzijging te voorkomen. Deze hydrologische maatregelen opgenomen in het beheerplan en is daarmee een vergunningsvrije maatregel.

Mede gezien de goede herstel mogelijkheden van de herstellende hoogveenen in het Bargerveen (Jansen et al, 2013) dragen de maatregelen dan ook in positieve zin bij aan de kwaliteit en het oppervlak van de hoogveenhabitattypen waarvoor het Bargerveen is aangewezen.

De effecten van de maatregelen zijn positief en zorgen voor het herstel van het hoogveen en daarmee tot verbetering van de kwaliteit en oppervlakte van het habitatype H7110A (Actief hoogveen).

De optimale omstandigheden voor het type heischrale graslanden (Associatie Liggend walstro en Schapegras en het Borstelgras-verbond) variëren van nat tot matig droog. De optimale grondwaterstand is 50 cm -mv. of dieper; de suboptimale grondwaterstand ligt rond de 30 cm -mv. (bron: Waterlood). Het type heeft lichte ontwatering nodig en is zowel regenwater- als grondwater gevoed. Door de hydrologische maatregelen, waaronder de slenk, wordt de wegzijging van het water tegengegaan. De wegzijging na de aanleg van de leemruggen ongeveer 30 cm onder het maaiveld worden. Door deze lichte ontwatering kunnen de heischrale graslanden zich binnen het plangebied handhaven. Het is mogelijk dat door de vernatting enkele verschuivingen gaan optreden richting de hoger gelegen delen in het plangebied. Achteruitgang in kwaliteit en oppervlakte zal niet optreden. De hydrologische maatregelen

hebben geen invloed op de behoudsdoelstelling van heischrale graslanden en zodoende zijn negatieve effecten uit te sluiten.

Verstoring

Aanlegfase

Verstoring door graaf- en bouwwerkzaamheden (waarbij werkzaamheden als heien en drillen uitgesloten zijn) vindt alleen plaats ter hoogte van de Laars van Griendtsveen, buiten het Natura 2000-gebied Bargerveen. Verstoring door geluid van graafmachines en door aanwezigheid van mens en machines is slechts van tijdelijke aard. In de huidige situatie is de Laars van Griendtsveen in landbouwkundig gebruik en wordt het regelmatig bewerkt met machines, ook tijdens het broedseizoen. Daarnaast grenst de Laars aan een doorgaande weg en het dorp Weiteveen. Hierdoor kan ervan worden uitgegaan dat gewinning aan mens en machines ter hoogte van de Laars is opgetreden, waardoor het uitstralende effect naar het aanliggende Natura 2000-gebied vergelijkbaar is met de huidige situatie. Negatieve effecten door de tijdelijke graaf- en bouwwerkzaamheden werkzaamheden op kwalificerende broedvogels kunnen dan ook worden uitgesloten.

Verstoring

Gebruiksfase

Verstoring schaapskooi/koestal en wandelpad

Verstoring rondom de schaapskooi door aanwezigheid van mens en dier (verzorging van schapen en koeien en recreatie) vindt plaats buiten het Natura 2000-gebied Bargerveen. De schaapskooi/koestal en parkeerplaats zijn zo gepositioneerd dat de minimale afstand tot geschikt broedgebied voor kwalificerende broedvogels minimaal 250 meter bedraagt. In de zone van de Laars direct grenzend aan het Bargerveen vindt natuurontwikkeling plaats, waardoor zich een natuurzone bevindt tussen de schaapskooi/koestal en het Bargerveen. Daarnaast zijn de recreatieve activiteiten geconcentreerd rondom de schaapskooi. In de huidige situatie is de Laars in landbouwkundig gebruik. Daarnaast wordt er al gewandeld op het pad direct ten oosten van de Laars. Door het huidige gebruik kan ervan worden uitgegaan dat reeds gewinning is opgetreden wat betreft de aanwezigheid van mensen ter hoogte van de Laars. Omdat de activiteiten plaatsvinden buiten het Bargerveen op geruime afstand en de activiteiten geconcentreerd en voorspelbaar zijn kunnen negatieve effecten op kwalificerende broedvogels door aanwezigheid van mens en dier rondom de schaapskooi worden uitgesloten.

Nabij de schaapskooi en het dorp Weiteveen wordt een wandelpad gerealiseerd om het 'rondje Weiteveen' te kunnen lopen. Het westelijk deel van het wandelpad door het Bargerveen (zie Afbeelding 5) is een bestaand pad die in de huidige situatie al wordt gebruikt door wandelaars. Ook in andere delen van het Bargerveen wordt in de huidige situatie al gewandeld over kaden. Om te voorkomen dat wandelaars verspreid door het Bargerveen recreëren, wordt een wandelpad rondom Weiteveen aangelegd om zo de bezoekers van het gebied in de buurt van de schaapskooi en ten zuiden van het dorp Weiteveen te houden ten gunsten van kwalificerende broedvogels ten noorden van Zuidersloot. Het wandelpad draagt hierdoor bij aan de gewenste zonering, waardoor negatieve effecten op broedvogels kunnen worden uitgesloten. De aanleg van het wandelpad is opgenomen als vergunningsvrije maatregel in het beheerplan.

Verstoring frequentere inzet gescheperde schaapskudde

In de huidige situatie lopen de schapen (ca. 1000 volwassen dieren en 1500 lammeren) over een grotere periode los in delen van het Bargerveen en worden ze gescheperd met honden naar de kooi in het Bargerveen om te lammeren of om geschoren te worden. Hetzelfde geldt voor de koeien (ca. 110). Deze worden alleen op stal gezet bij kalveren.

In de huidige situatie treedt een bepaalde mate van verstoring op van kwalificerende broedvogels door de aanwezigheid van nagenoeg permanent loslopende schapen en koeien. Het gaat hierbij om verstoring die niet geconcentreerd is, omdat de schapen en koeien verspreid zijn over een groter gebied. Naast verstoring

door aanwezigheid van dieren treden effecten op door vertrapping van legsels door loslopende schapen en koeien. Dit geldt met name voor geoorde fuut en porseleinhoen (beheerplan Bargerveen). Het effect van vertrapping is naar verwachting groter dan verstoring, omdat het nest in één keer verloren is.

In de toekomstige wordt gebruik gemaakt van drie schaapskuddes. De kuddes worden een groot deel van de tijd gescheperd. Ook kunnen de kuddes overdag in een afgerasterd deel worden gezet daar waar tijdelijke drukbegrazing nodig is. Dit laatste geldt ook voor de koeien. Omdat Staatsbosbeheer jaarlijks de broedvogels inventariseert en weet waar de belangrijke broedplaatsen van de kwalificerende broedvogels zich bevinden, worden de schaapskuddes zo gescheperd dat vertrapping van nesten wordt geminimaliseerd omdat belangrijke broedlocaties worden gemeden. Ook bij het toepassen van drukbegrazing door middel van inrasteren, worden belangrijke broedlocaties tijdens het broedseizoen ontzien. Doordat in de nieuwe situatie verstoring van broedvogels en vertrapping van nesten wordt geminimaliseerd, treedt een gunstig effect op op de kwalificerende broedvogels van het Bargerveen. Het op deze wijze inzetten van natuurgrazers is als maatregel opgenomen in het beheerplan Bargerveen en maatregelen in het kader van de PAS. De maatregel is hiermee vergunningsvrij. Onbedoelde negatieve effecten op kwalificerende broedvogels van het Bargerveen zijn gezien het bovenstaande uitgesloten.

Verzuring/vermesting

Aanlegfase

Voor het hoogveenherstel zijn inrichtingsmaatregelen nodig, bestaande uit grondtransport en graafwerkzaamheden. Hierdoor vindt uitstoot van uitlaatgassen plaats. Dit gaat gepaard met emissies (uitstoot) van verzurende en vermestende stoffen (met name NO_x). Dit treedt alleen op tijdens de inrichtingsmaatregelen. De stikstofdepositie is dus tijdelijk van karakter. De grond voor de leemrug ter hoogte van de Laars van Griendtsveen wordt aangevoerd van een nabij gelegen gronddepot. Hierdoor zal de stikstofdepositie lokaal zijn.

In de huidige situatie overschrijdt de achtergronddepositie al de kritische depositiewaarden van de aanwezige habitattypen in het plangebied. Bij een overschrijding van de kritische depositiewaarde kunnen negatieve effecten van vermesting en verzuring op de vegetatie optreden. Of die negatieve effecten optreden, is afhankelijk van verschillende factoren. In veel gevallen is de overmaat van stikstof slechts één van de factoren die een rol spelen in het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Zo kunnen gunstige factoren, als een goede hydrologische situatie (wat het doel is van dit project) of natuurbeheer ervoor zorgen dat negatieve effecten uitblijven.

De ervaring met eerdere hoogveenherstelprojecten in het Bargerveen heeft aangetoond dat bij de heersende depositieniveaus hoogveenvorming toch mogelijk is. De reden is dat stikstofdepositie in hoogveenlandschappen weinig effect heeft op de vegetatie als de hydrologie op orde is. Het systeem heeft dan een betere weerstand (is robuuster) tegen stikstofdepositie.

De inrichtingsmaatregelen dragen bij aan het hydrologisch herstel van het Bargerveen en dan met name de hoogveenhabitattypen. De toename van stikstof door machines op de vegetatie heeft een tijdelijk en een zeer lokaal karakter en leidt niet tot een merkbare afname van de kwaliteit en/of het oppervlak van de stikstofgevoelige habitattypen. Ook omdat in het plangebied enkele percelen liggen die tot voor kort nog een landbouwkundig gebruik hadden. Door de functieverandering naar natuur, zullen deze percelen niet meer worden bemest. Hierdoor wordt een belangrijke stikstofbron weggenomen en neemt de depositie op de stikstofgevoelige habitattypen af. Dit komt zowel de kwaliteit van de habitattypen ten goede als de inspanning van Staatsbosbeheer om deze te beheren. In het plangebied zelf zal hierdoor de kwaliteit van herstellende hoogvenen en heischrale graslanden verbeteren. Het uiteindelijke effect van dit project zal dan ook positief zijn ten aanzien van de kwaliteit van de stikstofgevoelige habitattypen (H6230, H7110A en H7120).

Hierdoor, zie bovengenoemde redenen, zal de tijdelijke en lokaal geringe berekende toename niet tot een merkbaar en meetbaar effect op de vegetatie leiden. Effecten op habitattypen zijn dan ook uitgesloten.

Gebruiksfase

Verplaatsing schaapskooi/koestal

In de huidige situatie vindt begrazing plaats van de huidige 1.500 ha door ca. 1000 schapen en 110 koeien. Het inzetten van (druk) begrazing is naast anderen maatregelen, als plaggen, noodzakelijk om de vergrassing tegen te gaan. Dit geldt met name voor het Schoonebeeker Veld, waar het plangebied onderdeel van uitmaakt, maar ook voor Meerstablok West (Beheerplan Bargerveen). In de huidige situatie staan de natuurgrazers dag en nacht in het natuurgebied (m.u.v. lammeren/kalveren/scheren). Het omvormen naar dagweiden met natuurgrazers is een PAS-maatregel en daarmee vergunningsvrij. Door over te gaan op het potstalsysteem vindt wel begrazing plaats, maar wordt het merendeel van de mest afgevangen en afgevoerd en komt daardoor niet meer direct in het Bargerveen terecht. Hiervoor wordt een nieuwe schaapskooi gebouwd in deelgebied Laars van Griendtsveen. De huidige schaapskooi in het Bargerveen moet worden afgebroken omdat deze door de vernatting ongeschikt raakt. Het beleid van Staatsbosbeheer is om zoveel mogelijk mest in de stal te verzamelen en zo min mogelijk in het veld. In de oude kooi was dat niet zo (m.u.v. het laatste jaar, waarbij men al is gaan experimenteren met het 's nachts opstallen). In de winter worden de dieren maximaal drie maanden permanent (dag en nacht) opgesteld. De schapen worden niet bijgevoerd, behoudens mineralen om gebreksziekten te voorkomen. Hierdoor vindt een netto afvoer van stikstof plaats. Mest die op de drift (vanaf schaapskooi naar Bargerveen) terecht komt, wordt opgeruimd en naar de stal gebracht. Staatsbosbeheer heeft daar afspraken over met de sociale werkvoorziening.

De maatregel van de drukkgrazing is op kleine schaal uitgevoerd in het Meerstablok en heeft daar geleid tot omvorming van de vergraste vochtige heide in veenmosrijk herstellend hoogveen. Om de nadelen van vermessing tegen te gaan zijn de schapen 's nachts opgevangen in een schaapskooi en werden de dieren niet bijgevoerd. De mest werd zo grotendeels opgevangen in de schaapskooi. Dit heeft geleid tot een spectaculaire groei van hoogveen-veenmos (*Sphagnum magellanicum*) en wrattig veenmos (*Sphagnum papillosum*), twee karakteristieke hoogveensoorten. De groei van de veenmossen is mede te verklaren door de afname van nutriënten door het afvangen van mest in de schaapskooi/potstal. Hierdoor verbeteren de groeiomstandigheden voor veenmossen aanzienlijk. Extra voordeel is dat door de afname van nutriënten de belangrijke bultvormende veenmossen sneller groeien en daarbij zelf ook weer veenmossen vastleggen in het nieuw gevormde veenpakket en de verrijkte toplaag afdekken met een nieuwe voedselarmere veenlaag dat tevens gaat werken als vocht vasthoudende deken, de zogenaamde acrotelm (beheerplan Bargerveen).

Dit experiment heeft bewezen dat het afvangen van mest een zeer positief effect heeft op de ontwikkeling van hoogveen. Dit zelfde kan verwacht worden voor de ontwikkeling van habitatype heischrale graslanden. Een habitatype dat ook is zeer gevoelig voor te hoge stikstofconcentraties. Door het afvangen van mest zal in het plangebied zelf de kwaliteit van herstellende hoogvenen en heischrale graslanden verbeteren. Het uiteindelijke effect van dit project zal dan ook positief zijn ten aanzien van de kwaliteit van de stikstofgevoelige habitattypen (H6230, H7110A en H7120) in het gehele Bargerveen.

Bezoekers aan de schaapskooi

Op basis van emissiefactoren voor wegverkeer zoals jaarlijks gepubliceerd door het ministerie van I&M, verkeersintensiteiten, rijnsnelheid en voertuigverdeling worden bij situatiewijzigingen NO_x en NH₃ emissies bepaald van het wegverkeer. Dit op basis van de wegen die als gevolg van de wijziging een toe- of afname van 250 motorvoertuigen per etmaal per wegdeel hebben. Een toename van minder dan 250 voertuigen is dusdanig laag dat significante effecten door stikstofdepositie uitgesloten kunnen worden, omdat er als gevolg van een dergelijk kleine verandering in het aantal verkeersbewegingen geen meetbare verandering in de stikstofdepositie optreedt.

Uit het Verkeerskundig onderzoek ontwikkeling schaapskooi Weiteveen (Arcadis, 2015) blijkt dat voor de betreffende wegen de toename van het aantal motorvoertuigen ruim onder de 250 motorvoertuigen per etmaal per wegdeel blijft (met een maximale toename van 182 motorvoertuigen per etmaal per wegdeel tijdens piekbelasting). Hierdoor kunnen effecten door stikstofdepositie op de kwalificerende habitattypen van het Bargerveen op voorhand worden uitgesloten.

Verandering leefgebied

In de huidige situatie bestaat het plangebied uit natte en drogere vegetaties. De vegetatietypen zijn matig ontwikkeld door verdroging en bemesting. De houtwallen bestaan voornamelijk uit hoge bomen waarbij ontwikkelde ondervegetatie ontbreekt. Hierdoor is het landschap matig gevarieerd en het voedselaanbod aan insecten relatief laag.

Door de hydrologische maatregelen, waaronder naast de aanleg van de leemruggen het graven van een slenk, wordt voorkomen dat het grondwater in de zomer verder uitzakt dan 30 cm beneden maaiveld. In de winter reikt het grondwater tot aan het maaiveld. Door deze maatregel wordt verdere verdroging en inklinking voorkomen. Doordat de percelen grenzend aan het dorp Weiteveen niet meer bemest worden, neemt de voedselrijkdom van de vegetatie op den duur af. Buiten de aanleg van leemruggen is Staatsbosbeheer bezig met een omvormingsbeleid, waarbij de bomenrijen met weinig ondergroei weer worden omgevormd naar structuurrijke lage houtwallen. In de verdere inrichting van Weiteveen worden slenken en poelen aangelegd, waardoor een gevarieerd watermilieu zal ontstaan. Ook wordt verspreid struweel aangebracht ter hoogte van de bufferzone. Al deze aspecten zullen ertoe leiden dat de vegetatietypen in kwaliteit toenemen en dat de variatie in het landschap toeneemt. Dit zorgt voor een hogere biodiversiteit, waaronder een hoger voedselaanbod voor vogels. Door het hoogteverschil van het landschap zullen tijdens het broedseizoen voldoende droge plekken overblijven voor bodembroeders. De bospercelen blijven behouden. De maatregelen hebben een positief effect op de aangewezen broedvogels. Vooral voor grauwe klauwier en paapje, van wie het aantal territoria sterk is afgenomen, zorgt een toename aan struweel en insecten voor een positief effect.

Voor de blauwe kiekendief geldt dat de soort broedt in terrein met een gevarieerde vegetatiestructuur en enige opslag van struiken. Het plangebied voldoet als broedbiotoop. Het omvormen van boomrijen naar meer gevarieerde houtwallen komt het broedbiotoop ten goede, vanwege de afname van predatoren. Zelf wanneer het plangebied natter wordt blijven er naar verwachting voldoende droge broedplaatsen over door de grote variatie aan hoogteverschil in het landschap.

De blauwe kiekendief foerageert in het open agrarische cultuurland rond het Bargerveen (bron: Beheerplan Bargerveen). De maximale afstand daarvoor is tijdens het broedseizoen 6 km. Echter muizenplagen komen nauwelijks meer in het agrarisch gebied voor en door gebrek aan bosjes en struweel is het aantal kleine vogels eveneens sterk afgenomen. Hierdoor staat de blauwe kiekendief erg onder druk. Dit geldt ook voor velduil. De vernattingsmaatregelen in het Bargerveen komt de muizenvoorraad niet ten goede. De soort blijft daarom afhankelijk van voldoende voedsel in en buiten het Bargerveen. Er is dan ook geen spectaculaire uitbreiding te verwachten van de soort (bron: Beheerplan Bargerveen). Door de maatregelen in het plangebied Zuidelijke leemruggen Weiteveen neemt de variatie in het landschap en het insectenaanbod toe. Hiervan profiteren kleine vogels. Naar verwachting nemen de aantallen kleine vogels in het plangebied toe, wat leidt tot een grotere voedselvoorraad aan vogels. Hierdoor wordt de afname van het muizenaanbod ter hoogte van het plangebied naar verwachting voldoende gecompenseerd door het aanbod aan kleine vogels. Hierdoor is geen sprake van negatieve effecten.

Negatieve effecten op broedvogels zijn dan ook uit te sluiten.

5

Conclusies en vervolgstappen

Conclusies

Habitattypen

- Oppervlakteverlies van habitatype H6230 heischrale graslanden treedt niet op en oppervlakteverlies van H7120 ten gunste van H7110A is toegestaan.
- De verandering in de waterhuishouding leidt niet tot negatieve effecten op het habitatype H6230 heischrale graslanden en is positief voor H7120 herstellende hoogvenen.
- Negatieve effecten door verzuring en vermesting tijdens de aanleg- en de gebruiksfase zijn uitgesloten.
- Negatieve effecten door de aanleg van het wandelpad zijn uitgesloten.

Broedvogels

- Negatieve effecten op kwalificerende broedvogels door verstoring tijdens de aanlegfase zijn niet aan de orde omdat de maatregelen in het Natura 2000-gebied buiten het broedseizoen plaatsvinden. Maatregelen ter hoogte van de Laars, buiten het Natura 2000-gebied, zijn van dien aard dat effecten op kwalificerende broedvogels van het Natura 2000-gebied kunnen worden uitgesloten.
- Effecten door verstoring tijdens de gebruiksfase ter hoogte van de Laars zijn dusdanig gepositioneerd en geconcentreerd dat negatieve effecten op kwalificerende broedvogels van het Natura 2000-gebied kunnen worden uitgesloten.
- De aanleg van het wandelpad heeft een positief effect op broedvogels, aangezien het bijdraagt aan de gewenste zonering.
- De hydrologische maatregelen, waaronder de aanleg van de slenk, hebben een positief effect op het broedbiotoop van de betreffende broedvogels die broeden in het plangebied. Voor de blauwe kiekendief zijn de effecten neutraal.

Niet-broedvogels

- Omdat het plangebied en directe omgeving geen functie hebben voor niet-broedvogels, zijn effecten door de inrichting op niet-broedvogels uitgesloten.

Vervolgstappen

- Voor de inrichting geldt dat er geen negatieve effecten optreden op instandhoudingsdoelen. Hierdoor zijn vervolgstappen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 niet aan de orde.

Bijlage 1

Bronnen

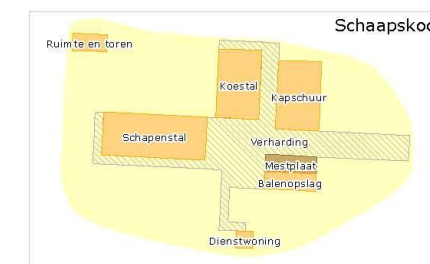
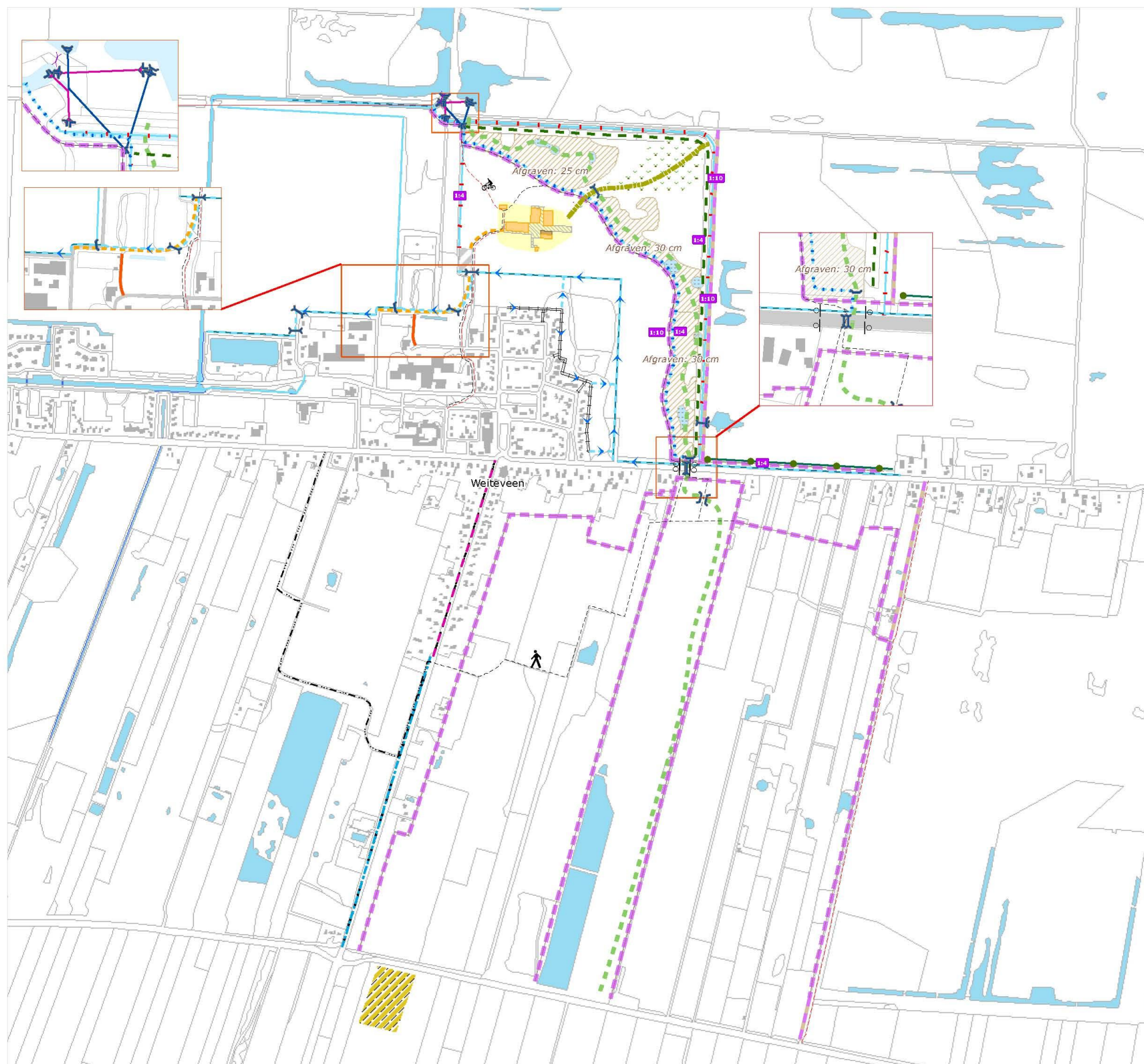
- ARCADIS 2015. Voortoets Leemruggen Weiteveen, Bargerveen, 10 april 2015
- ARCADIS 2015. Memo verkeerskundig onderzoek ontwikkeling schaapskooi Weiteveen, mei 2015.
- Beheerplan Bargerveen (februari 2015).
- Natura 2000-beheerplan Bargerveen, maart 2014 (definitief).
- Jansen, A.J.M., R. Ketelaar, J. Limpens, M.G. Schouten, L. van Tweel-Groot, 2013. Kartering van de habitattypen Actief en Herstellend hoogveen in Nederland. Bosschap, Wageningen.
- Verspreidingsgegevens broedvogels 2010 t/m 2013 (NDFF, SOVON).
- Steunpunt Natura 2000. Leidraad significantiebepaling, 2008.
- Mondelinge communicatie terreinbeheerder Staatsbosbeheer.

Bijlage 2

Maatregelenkaart

- Brug nieuw
- Duiker bestaand
- Duiker nieuw
- Onderleider nieuw
- Stroomrichting sloot/drain
- Stuw nieuw
- Verbeteren sloot (project gemeente Emmen)
- Regenwaterriool nieuw (project gemeente Emmen)
- Schapendrift nieuw
- Verwijderen beplanting-deels
- Wallichaam verwijderen + beplanting verwijderen
- Drain/HWA-afvoer nieuw 32 woningen
- Weg nieuw (Veltman)
- Wandelpad bestaand
- Wandelpad nieuw/verbeteren
- Fietspad nieuw/verbeteren
- Leemrug nieuw (zand/leem)
- Leemrug nieuw (leem)
- Slenk as nieuw
- Waterloop bestaand
- Waterloop dempen en duikers verwijderen
- Waterloop nieuw
- Wateraanvoer (optioneel buffer Zuid)
- Waterloop verbeteren
- Toegangsweg nieuw
- Afgraven van bouwvoor
- Parkeerplaats nieuw
- Poel graven
- Locatie kelleemdepot
- Schaapskooi bebouwing
- Mestplaat
- Schapendrift
- Verharding
- Schaapskooi vlak
- Helling talud

Bronnen:
 Copyright © 2015. Dienst voor het Kadaster en de openbare registers, Apeldoorn
 Copyright Prolander 2015. Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend.

Bargerveen
 Weiteveen
 Plankaart

A3 - schaal 1: 10.000

Juni 2015
 pl20150610_0117

Prolander werkt aan het landschap van Groningen en Drenthe